

რედაქცია: სოლოლაკზე ზღის ქუჩაზე, ბ. შადინოვის სახლში, № 33.

ხელის-მოწერა მიიღება რედაქციაში. მარცხე მცხოვრებთათვის: ВЪ Типографіи. Въ редакціи газ. „Дროба“.

გაზეთის ღირებულება: მთელი წლისა—8 მან., ნახევარ წლისა—5 მან., სამის თვის—3 მან., ერთის თვისა—1 მან.

ცალკე ნომერი ღირს შაურად.

დროება

ყოველ დღე ორგაბათს გარდა

ფასი განსაზღვრის: დიდი ასოებით ასოზე—1 კაპ., ასო-მთავრულით სტრიქონზე—8 კაპ., ჩვეულებრივს კაპ. ცეროთი—5 კაპ., პატარათი—4 კაპ.

რედაქციას უფლება აქვს გაასწოროს და შეამოკლოს დასაბუდო გამოგზავნილი მასალები. დაუბეჭდელი სტატიები ავტორს არ დაუბრუნდება.

ამ 1879 წელს გაზეთი

„დროება“

გამოვა მუდამ დღე და იმავე მიმართულებითა და პროგრამით, როგორც აქამდინ გამოდიოდა.

ხელის-მოწერა

თფილისში მიიღება რედაქციაში, ზღის ქუჩაზე ბ. შადინოვის სახლში, № 33.

მალაქს გარეშე მცხოვრებთა გაზეთი ამ აღრესსით უნდა დაიბარონ: ВЪ Типографіи. Въ редакціи газетъ „Дроба“.

გაზეთის ფასი

- მთელი წლისა — — 8 მან.
- მქვის თვისა — — 5 მან.
- სამის თვისა — — 3 „
- ერთის თვისა — — 1 „

პირველი თებერვლიდან წლის დამლევამდინ 7 მან.

შული გაზეთის დაბარებისათნავე უნდა იქმნეს რედაქციაში წარმოდგენილი.

საქართველო

გადასახლება

შოველ ომის შემდეგ, გინდ დიდი იყო, გინდ პაწაწა კინკლაობა უცხო ტომებთან, ჩვენს სახელმწიფოში, რო-

ფელტონი

არტანუჯიდან ართვინამდინ

მგზავრის შენიშვნები (ბავრძელება)

— აი ასე *). ბავლილად მოვიდა აქვილაც ზაფთია (დესიატნიკი) მთერალი სომეხი და დაიწყო თხოვნა მარხილებსა ვილაც ადაბნიზის (უნამუსოს) წასაყვანათ ქალაქში. ჩვენი სოფლის მარხილები სულ არდანუჯში იყო, ბაქსამათი წაეღოთ. მსახრვეთ: გვადროვ-თქო. მაგრამ, არა! დაიწყო ცემა-ტყემა მუხთა-

*) მე ვწერ იმ კაცის ნაამბობს და სიმათლეზე ვმპო მაქვს; არა მგონია, რომ ჩვენებს ვე უკადრიათ, მაგრამ ჩვენ ცოდვილს სოფელში ყოველი სასწაული ხდება ხოლმე, მისთვის ვერ მოვითმინე, რომ არ მელაპარაკი.

გორთ უმაღლესწრეში, ისე მწერლობაშიაც აღიძვრება ხოლმე ამ ნაირი კითხვები: „აი, ჩვენ ესა და ეს ქვეყნები დევნყარით, ახალი მიწები შევიძინეთ, ამა და ამ მხარეებში ფეხი ჩავდეთ, მასადამე საჭიროც არისო რომიმ ახალ ქვეყნებში კოლონიები გავმართოთ; უდაბური ადგილები, მდიდარი, მაგრამ უკაცო მიწა-წყალი გავაშენოთ, აღებ-მიცემობა, ვაჭრობა, მუშაობა აღეძრათ, ცხოვრება აეადულოთ“. როგორც ყოველთვის ყოფილა, ისე ამ წუთასაც რუსეთის შურნალ-გაზეთების ყურადღება ამ საგანზეა მიქცეული. უნდა ვიფიქროთ, რომ თვით რუსეთის გონება გახსნილს და ფულიანს საზოგადოებაში ტრიალებს ეს აზრი: ახალ შეძენილს, ყოველისფრით მდიდარს ქვეყნებში მკვიდრს ხალხს ფეხი ჩავადგმევინოთო. ბაზეთი „რუსკი მირი, (რუსეთის ქვეყანა) აი, რას უჩეგს თავის მკითხველებს;— ევროპაში განათლებულს სახელმწიფოს გვეძახაანო, შორს ჩვენს საზღვრებზე რამდენია ველური, მაწანწალა სხვა ტომის ხალხები, რომ მდიდარი მიწა-წყალი აქეთო, კარგი ჰავა, ყოველისფრით შემკული არემარეო; რატომ ჩვენს შინა გუბერნიების რუსის ხალხს არ შევეწვევითო, არ გადვიყვანთ და იმათს მდიდარს მიწა-წყალზე არ დაეასახლებთო?

ამ აზრს რომ აცხადებს მოხსენებული გაზეთი, თან საშუალებაც უჩვენებია, თუ რა მოხერხებულა და ადვილათ შეიძლება რუსის ხალხის გადასახლება

რისა და ვინც შეხვდებოდა წინ. მემრე წაიდა თვითონვე იჩილა უქუმეთში (სასასართლოში) და შარიც შემოგვიგონა: 50 მანეთი მომპარესო. ჰუქუმეთმა დაიბარა ქალაქში მუხთარი. მამად-ამიროლი, რაშიდ ჰასან-ოლი, მსმან ჩამ-ჰუსეინ-ოლი და სალი ჰასან-ოლი ლაზათიანად ტიტველაზე (პატივი მოხელებთან) გაწკვლეს და ხუთი თუმანიც ჯარიმა გადაახდევინეს. არა, ჩემო ეჭენდი, ჩვენ ამათ ყაიდს ვერ გაუძლებთ...

მართმა მოხუცებულმა მიაამბო, როცა ვკითხე, ამებში ძველი ეკკლესია ხომ არ არის, თავისი ნანეს (დედის დედას) ნაამბობი და სულაც უარზე არ იყო, როგორც სხვა თათრები, რომ ისინი ქართველი ყოფილან.

ჩვენ ძველად ქართველები ვყოფილვართ, ეს ბებიაჩემისაგან ვამიგონია. იმ ცხოვრებულმა ქართულიც იცოდა, ისე კითხულობდა და სწერდა, როგორც წყალი. ლმერთი, რომ მოსძებნის თავის

თფილს ქვეყნებში, საცა ადგილი და სიძლიდრე ბევრია, მაგრამ ხალხი კი არა გეყავსო, რომ იმ ქვეყნების სიძლიდრე მოიხმაროსო. რატომ არ მიხედავთ ამ შემთხვევაში ევროპის და განსაკუთრებით ამერიკის სახელმწიფოს მაგალითებსო? იქ ხალხის გადასახლებაში მთავრობა სრულებითაც არ ერევაო, მაგრამ თვითონ საზოგადოება, ფულიანი კაცები კისრულობენო ამისთანა საქმეს და დიდი სარგებლობაც აქეთო.

— აი, როგორ? მთქვით, სადმე შორს ამერიკის უდაბურს ქვეყნებში, საცა ველური ინდოელების მეტი არაეინ ცხოვრობს და კარგი მიწა-წყალი კი აუარებელიაო, უნდათ კოლონიები გამართონო. შეგროვდებიან ფულიანი კაცები შეჰკვრენ პირობას; ჩვენ ფული ბევრი გვაქვს ევროფერში ვერ მოგვიხმარია ისეთს საქმეში, რომ ჩვენი შესაფერი სარგებელი ავიღოთო. წაივდეთ, ვიყიდათ მთავრობისაგან ის უდაბური ადგილებიო. მთავრობა მანეთის საღირაღს ორშაურათ მოგვცემს და შერე დავყოთ რამდენიმე მაზრებათ, მაზრები—უჩასტკებათ, უჩასტკები—სოფლებათ, სოფლები—სამოსახლოებათ და რომელიც იქ ისურვებს გადასახლებას კოლ-შვილიანათ იმ კაცს, რამდენი მიწა-წყალიც სჭირდება, იმდენი ალაგი გაუჩინონ. მერე განუცხადებენ დიდს ქალაქებში, საცა ღარიბი და ულუკმა-პურო ხალხი ბევრია, აგრეთვე იმ სოფლებში, საცა სოფლებს მუშას

ყულებს (მონებს), უეჭველად გადმოჰხედავს, პაპაჩვენებს დაუხედნიათ, რომ ისლამი მართალი სჯული ყოფილა და მიუღიათ. მაგრამ მათში ბევრი ქართველად დარჩენილა და საიდუმლოდ ინახავდნენო თავიანთ ძველ სჯულსა.— ღამ-ღამე დადიოდნენ ტყეში და იქ ეკკლესიაში ლოცულობდნენო. იმ ეკკლესიის წაშთი ახლაც არისო ტყეში. ჩვენებმა გაიგეს ესა და სულ ერთიანად გადასწვესო“.

სახლის პატრონმა გავაწყვეტინა ლაპარაკი:

— მანშიმი მიირთვით! დასდგეს შუაზე დიდი იმერული ტაბლა. მანშიმი მოგვართვა ყველი ოსმალური ზინათით. სამი კაცი გვემსახურებოდა, მეოთხე უფრო ახალგაზდა და მშვენიერი ხელ შეკრული იდგა; უყურებდა იყუბას თვალ-წარბში და წამდა უწყუმ იმის ჩიბუხს (ყალიონს) უმსოვდა.— მს გახლდა სახლის პატრონის ჩიბუხჯი.“

თავის სუფთი მიწა-წყალი არა აქვს, რომ, აი, ამა და ამ მდიდარს მხარეში, ადვილ-მამულში ყველას ექნება, ვინც იქ დასახლებას ისურვებს, წასასვლელს ფულსაც მივსცემთ, დასახლებითაც ხელს მოუწყობთ და პირველს დროს ძალიან იაფი სარგებლით ფულსაც ვუშვავთ, რომ კარგათ მოეწყოს და მერე ნელ-ნელა იხადოს ადვილ-მამულის ღალა და ისიცა, რაც იმის დასახლებასე დახარჯულა. ან თუ უნდა შეუწყუბებლათ წლიურის ხარჯის ძლიერად გამოისყიდოს თავის სახლკარი და მიწაწყალი, არც ამაზე ეთქვას უარიო. ამნაირი წესით ისე ადვილია ამერიკაში გადასახლება შევიწროებულს ხალხებისა იქ, საცა მიწაწყალი და გამორჩენა ბევრია, რომ ათი წლობით მთელი ახალი სახელმწიფოები იმართება.

რატომ ჩვენს გაჭირვებულს რუსის ხალხს არ შევეწყვიტოთ ამ ნაირათო—ამბობს ზემოთ მოყვანილი რუსის გაზეთი? ის ამტკიცებს, რომ ჩვენმა მდიდრებმა რომ ამხანაგობა გამართოს, მთავრობისაგან სულ უფასოდ შეუძლიაო შეისყიდოს თუნდ მაგალითად ძავეკასის ცარიელი ადგილებიო; მერე შუაგულ რუსეთიდან წაიყვანოს შეწყუბებული გლეხ-კაცობა და იქ იმ მდიდარს შავი ზღვის პირების ადგილებში რომ ჩაასახლოს, თვითონ მდიდრებსაც დიდი მოგება დაუტრეხებთ და მდებალი რუსის ხალხიც ხელს მოითბობსოა ჩვენის ფიქრით ეს შემცდარი აზრია, იმიტომ რომ ცივი რუსეთის მინდვრის ხალხი ჩვენს თბილს და მთიან ქვეყნებში არ გამოდგება. იონი დაიხობებიან და ცარიელი ალაგები მაინც უკაცოთ დარჩება. თბილს მთა-

თავდაპირველად ჯერ არ იყო საჭმელი მოტანილი, მოგვიტანეს ხელების დასახანი წყალი. მრთს მოსამსახურეს ეჭირა საწყლვე, მეორეს პირსახოცი და მესამეს თითბრის ლაგანი მრავალ ნახვრეტაინი თავსახურავით. მისაც ეჭირა ლაგანი და საწყლვე, ისინი დაიხობებდნენ და ისე აბანებდნენ ხელებსა; როცა გაათავებდნენ, პირსახოცის მჭერელი დაიხობებდა და აძლევდა პირსახოცს. ხელების დაბანის დროს ისე მძიმეთ იქცევოდნენ სტუმრები და სახლის პატრონი, გიგონებოდა დიდს საქმეს არიგებენო. მრთი რომ გაათავებდა ბანასა, მიდიოდნენ მეორესთან.

ეს სურათი სწორედ წარმოადგენდა ჩვენი ფრანგების ფენის ბანის ღამესა. ხუთფერი საჭმელი მოგვართვა. სულ ტკბილეული. მითო-თითოთ მოტანა არ იცინა, როგორც ჩვენში საჭმელების—ერთბაშათ მოაყარეს თითბრის სინებით, თევშებით. სუფრაზე მჯდომარე კაცი შტერდება, არ იცის თუ რომელი საჭმელიდამ დაიწყოს. მანშის მემრე მოგვიტანეს ყავა. არც ამ ყავამ ჩაგვავლო კარგს მდგომარეობაში—მოგვიტანეს რაღაც სათითესოდენი ფინჯნები; ფინჯნებზე მაღალი მოზდილი რაღაც კურჭლები მოგვეცეს ფინჯნების დასადგმელად. მაგრამ არც ამით გაკეთ-

გორიანს ქვეყანაში ისევ თავისებური ხალხი უფრო შეგვფერის და უფროც გამოდგება. მართალია, დღეს მთელი შავი ზღვის კიდები კავკასიის მხარეზე განადგურებულია, მიწა-წყალი, მრავალი და მდიდარი ნაყოფის მომცემია, პირუტყვის გაშენებისათვის და სახნავ-სათესად უეზარი რამ არა; მაგრამ იქ დასახლებულათ მხოლოდ გამოდგება საქართველო-იმერეთის და სამეგრელოს ხალხი: ბარში, ზღვის ნაპირებზე, სოჭის (C o c h a) ნავსადგურიდან მოყოლებული მთელს ზღვის პირის აბხაზეთში და ბათუმ—ძობუღეთის ადგილებში იმერეთის და სამეგრელოს ხალხია კარგი; ამთ ზღვა ახლო აქეთ, ალბ-მიცემობის მიმდევნიც არიან, ჭაობიანს და ცივებიანს ჰავასაც მიჩვეული არიან; მაშასადამე ეს ცარიელი ზღვის პირის ადგილებიც მხოლოდ ამ ხალხებისთვის არის მოწყობილი, მით უფრო რომ იმათ დღეს ძალიან აკლიათ მიწა-წყალი; მაგრამ მაინც ადგილის სიციწროე ყველაზე უფრო ლეჩხუმის რაჭის, მსეთის და სვანეთის ხალხებს აწუხებს. მასაწყლები მწირსა და უნაყოფო ხერგებზე შეხორხლილი არიან და სახნავ-სათესი რომ არა აქეთ, მთელი ზამთარ-გაზაფხული და ზაფხული ზურგზე გულა მოკიდებული ჩამოდან ბარათ ჩვენს ქალაქებში და დღე და ღამ დაუძინებელს შრომაში ღამის სული ამოხდესთ.

ბოლოვიან დღესა შუაზაზრისკენ მე ჩამვილია. ჩემო მუშა, მინახავი ხარ შენ ძედელთან მწოლი. მსურვალე მზებედ დაგუტრებდა. ჩუმი ღიღინი შენი ხშირად გულს მიწყულულებდა. ნადვლიანს ხმაში სულ ისმოდა შენი ცხოვრება; დღიურ ლუქმისთვის ტანჯვა, შრომა და მწუხარება.

და საქმე: ის დასადგმელი ისე მაღალი და უხერხული იყო, რომ არსად არ დაიდგმებოდა. მრთი ფინჯანი უშაქროყავის დალევისათვის ნახევარი საათი კაცს უნდა ეჭიროს ეს სახარელი ფინჯნები. მაგდელეს ჩიბუხები, აბოლეს კომლი, დაღვა წამი ქეიფისა და ბალიშებზე გორვისა. . .

მოვრჩით გაუტანელ ვახშამსაც. მე ძილმა შემძპყრა. დიდ ხანს ღრმა ძილში მესმოდა გლეხების დუღუნნი, ისინი ლაპარაკობდნენ ხარებზე, კამჩებზე, ყანებზე და თხა-ცხვრებზე...

მათენდა საამო დილა. იმნაირი ცვილილება ენახე აქაური და პრტანის ჰავის შორის, რომ მეგონა პრტანის მზე სხვა აქაური—სხვა.

ხევის მდებარეობა მოსაწონია, თვითონ სოფელიც მოზდილია. მართალია, დვას ჩავარდნილ ალაგას და გარშემო მთებით არის შემოზღულული; მაგრამ წყლით და მცენარებით, ისე მდიდარია, რომ კარგი გამსჯელი ხალხი იყოს აქა-გაჭირებაში არ იქმნება. ძრიელ ცოტას სარგებლობენ ამ მდიდარი ადგილით აქაურები.

სახნავ-სათესი ალაგი ცოტაა; მაგრამ მოდის კარგი ყურძენი, თუთუნნი და სხვა ხეხილი. მზე გადმოიყუდა მაღალი მთების წვე-

ბი, ამგვარი ხალხი უნდა განაწილდეს აბხაზეთის მთიანს მდებარე და ქვეყნებს ადგილებზე. თუ იმერეთ-სამეგრელოს ხალხი შეთვისებულია ზღვის პირის ჰავასა და ნიადაგთან, მაგიერთ ჩვენი რაჭა-ლეჩხუმისა და სვანეთის ხალხი, როგორც მთიულები, ძალიან შეთვისებული იქნებიან აბხაზეთის მთიან ფერდობებთან ადგილებზე. დროა, დროა გავიწ-გამოვიწიოთ ჩვენსავე ქვეყანაში, დროა დავიჭიროთ ახალი მიწა-წყლები ძავეკასიაში. საცა ჩვენი შესაფერი ჰავა და ნიადაგი კი მოიძებნება. ბარემც ვაგიგონ, რომ ერთი ძმის მიწა-წყალი, ხუთს და ათს ძმას აღარ ეყოფა; ვაფერთოვდეთ, სანამ კიდევ დრო გვაქვს, სანამ უცხო ტომები ჯერ კიდევ არ ჩამოსეულან და არ ჩამოსახლებულან ჩვენს ძავეკასიის ცარიელს ადგილებზე.

ბ. წერეთელი
(შემდეგი იქნება)

დღიური

* * ბუმინ ვ თებერვალს. გამოვიდა პირველი წიგნი ჟურნალის „ივერიისა“. ჯერ-ჯერობით ჩვენ მხოლოდ გადახედვა მოვასწრეთ ამ წიგნისა და ამიტომ მხოლოდ გარეგან შეხედულობაზე შეგვიძლიან ვსტკვათ, რომ სუფთად დაბეჭდილი, კარგა სქელი წიგნია და საზოგადოთ ღამასად გამოცემული.

მრთს ახლო ნომერთაგანში ჩვენს გაზეთში უფრო დაწვრილებით მოვილოპარაკებთ ამ წიგნზე; ახლა კი მხოლოდ ამის შინაარსი მოგვყავს:

1. „მეფე დიმიტრი თავდადებულიო“. ილია ჭავჭავაძის პოემა.

რიდამ. მომიყვანეს ცხენები, შეესხელით და გავკურცხლეთ მთისაკენ.

ხევიდამ სამი გზა მიდის პრტანუჯამდე. მსმა შუა გზით წამიყვანა იმის სიტყვით ესწანდაკი ხორზა ყოფილა. პატარა მანძილი გავიარეთ ნახუზგარი გზით. შევედით ტყეში. წინ გადმოგვეყულა მაღალი მთების მიყოლება, რომელს ორათა ჰყოფდა. პატარა, მაგრამ ღონიერი მდინარე არდანუჯ-ჩაი. ამდენი ოღრო-ჩოღროხი და უძარო უფსკრულების მიზეზი ეს პატარა მდინარე გახლავს. მზამ ურისავეთ გავწალა—ხან მაღლა აყვავდით და ხან მდებლა.

ჩვენ მივდიოდით იმ გზით, რომლითაც ჩვენს ჯარს გაველო. იმათი ბევრი კვალები გხედებოდა გზაზე. ხიდები და საფლავები.

ბავიარეთ სოფ. ლონგითხევი, რომელიც შენობებიდამ ეტყობოდა, რომ არარის ღარიბი სოფელი. აქვს კარგი ჯამი მინარით. მზა უფრო და უფრო საჯავრელი გახდა. მინც პირველად გაივლის აქა უნებურად ბედს დაიწყევის. მგზავრს თუთხმეტ ჯერ მოაგონდება ჩამოჯდომა და შეჯდომა ცხენზე.

აქაური სოფლები, იმათი შენობა და ბუნებაც თითქმის იმერეთს წარმოადგენს. ხის, ყურიანი სახლები, მიფენ-მოფენილი მწვანე ყანები სულ იმერეთისა

- 2. „ძალი მამულის ერთგული“ — მოთხრობა მურვისა.
- 3. „მწყვდიანი“ — ლექსი, თარგმანი ზურაბ მოწინაისა.
- 4. „მწიგნობრობის საქმე“ — მ. პეტრიძისა.
- 5. „ცოცრება და კანონი“ წერილი მეხუთე, ილ. ჭავჭავაძისა.
- 6. „ხევსურული ლექსები“ — შვეკ'ზებ.
- დ. როსტომაშვილის მიერ.
- 7. „შაქრი და შენიშვნა“ — ნ. დავითიშვილისა.
- 8. „შინაური მიმოხილვა“
- 9. „რუსეთის მიმოხილვა.“
- 10. „პოლიტიკა.“
- 11. დამატებაში: „რამეთუ კაცი ვარ“ — მოთხრობა (დასასრული).

* * * საჭაროდ ვრაცხთ მოვავაზრებთ ჩვენს მკითხველებს, რომ დღეს, 4 თებერვალს მთელი მთელი კრუჟოკში იქნება ბალი რომლის შემოსავალი დანიშნულია „მთელისის გუბერნიის თავად-აზნაურთა საზოგადოების შეუძლებელ მოსწავლეთა შემწეობისათვის.“

* * * ჩვენ შევიტყუეთ, რომ ძველი ჩვენი (ზორის უყვანის) სასოფლო სასწავლებელში ამ ქაშად შაგირდების რიცხვი საშორ-და-ათამდინ არის, ამათ შორის ოც-და-შვიდი ქალია. ზოგიერთი შაგირდი სამი ვერსის სიშორიდან დაიარებიან თურმე ამ შკოლაში. შკოლის სადგომი ძალიან ვიწროა, ასე რომ, ამბობენ, ხშირად რამდენიმე პაწაწა ქალები შინ ბრუნდებიან უადგილობის გამო. სოფელი მოწადინება თურმე, რომ შკოლისათვის ახალი სახლი ააშენოს.

ზაზ. „მშაკში“ იწერებიან, რომ გასულ იანვრის 11-ს ქ. შემახიაში მიწისძვრა ყოფილა; მაგრამ არავითარი ზიანი არ მოუტანია.

* * * ამავე ვაზეთის სიტყვით, ნუხში და ბანჯაში ამ ქაშად საშინლად გავრცელებულია წითელა და სხვა-და-სხვა სატკივარი, რომლისგანაც ბევრი ხალხი იხრცებაო.

განცხადებანი

ჭუთაისის ლუბარნიის აზნაურების წინამძღოლელი, საუბრავლსა ზედა გზ მუხლის მცხრის ტომისა, აუფ. ჟეასთ ყოველთა აზნაურთა ჭუთაისის ლუბარნიისა, რომელ მოგავალს მაისის თვეში გაიხსნება აუთაისში ჩაუღებრივი ლუბარნიის შეკრებილება.

(3-2)

„თბილისის გუბარნიის თავად-აზნაურთა საზოგადოების შეუძლებელთ მოსწავლეთა შემწეობისათვის“ გამგებლის კომიტეტისაგან

1. შკოლა საზოგადოებისა გაიხსნება მომაველ თებერვლის ექვსსა. შუადღისას პარაკლისი იქნება გადანილი შკოლის სადგომში, რომელიც იმყოფება ატყიაში ატყურის ქუჩაზე, ატყალის ქუჩის ზემოთ, მათქაჟიშვილის სახლებში.

სწავლა დაწყება თორმეტი თებერვლიდან, ხოლო მიღება ბავშვებისა პანსიონში იწყება შკოლის გახსნის დღიდან.

გეგონებათ. მზა რამთონიც ღრმათ მიღიოდა, იმთონი სხვა და სხვა თვალის დამამტკობელი სურათები წინ იშლებოდა. მალალი, ძაფური კლდები, ხშირი მორთული მწვანით მთა გორაკები, გრილი სიო, რომელიც ჰბერავს ხშირი ხეების შუიდან, მარად მოხსრილად წყლები მგზავრის გულს აწერილებენ, მართალია ამ გზაზე გავლით ფეხი იღალბება, მაგრამ თვალი და გული სიამოვნებაშია...

მიველით სოფ. ხერთვისში, რომელიც მოფენილია ღელეში. ამ სოფელი შორით ეტყობოდა, რომ ცეცხლს გადაეწვა და ტან-გატრუსულ ბატს წარმოადგენდა.

რათ არის ეს სოფელი ასე? მკითხვე ჩემს ოსს.

— შა, ბატონო, ჩვენ გადავწვიეთ. როგორც ოსმა მიაშობო, ამ სოფლის ახლო ყოფილა თათრების ჯარი და სიმაგრე; პირველად ჩვენი ჯარი მისულა იმათზე, მაგრამ ვერაფერი ვერ გაურჩევდია, რადგან ცოტანი ყოფილან, უკან წამოსულან და გადუწვიათ ეს სოფელი.

შეველით სოფელში. შეგვხდა ერთი დროული კაცი, რომელიც აყუდული „მუსალიმ-ტაშთან“, (მუსალიმ-ტაში არის ქვა, ამ ქვაზე, როცა მიჰყავთ მკვდარი დასამარხავათ, ასევენ და ზედ

ლოცულობენ) დიდის სიბეჯითით ლოცულობდა. სანამ გაათავებდა ლოცვასა დაუცადეთ. საქმემ აღმოაჩინა, რომ მლოცველი ყოფილა ჯარის კაცი ომის დროს ჰყოლია მინდობილი ჯარი. დამარცხების შემდეგ დარჩენილა არდანუჯში, იქ ცხოვრობს, ახლა აქ რაღაც საქმე ჰქონია და მისთვის ამოსულა ოსს რაღაც თათრული ქალადი ჰქონდა, მისცა წასაკითხათ, მაგრამ ყოველმა-მაიორმა კითხვა არ იცოდა, გავიკვირდა.

— ახლა, გავიგე, ბატონო, თათრები საღამოს დროს რისთვის ჯერ მუცელზე იდებენ ხელს, შემდეგ შუბლზე. თურმე იმის თქმა უნდათ: მუცელი საესეა, გული დიდი და თავი ცარიელი, იმაზეილა ოსმა.

მიველით უკანასკნელ (ფოშტაში) პოსტში, რომელიც დგას ს. ახაშენში. ამ სოფლიდან კარგათ სჩანან სოფლები: შავ-ბულარი და შვათა-ხევი. მოგვიყვანეს ოსური მერსანები, რომ შევსნელით ცხენებზე, რაც გინდ იყოს ცოტათი ავმალდით.

მამოხნდა არდანუჯი. შინც იქ დასარჩენათ მიდის შორიდგან, რომ დინახოს გული გაუსკდება. შორიდგან წარმოადგენს ნამდვილს სოფელს. ღაგერჩა ერთი დაღმართი კიდე. მზა ზოვი ფეხით, ზოგი ცხენით ვიარეთ და ჩაველით

2. საზოგადოების სრულყოფილი განსიონერების ათი ეკანსიონიდან შეიღი ადგილი წილის-ყრით ერგო იმ-რომელსა, რომელსაც რომელნიც არიან 7-8 წლისა და ოთხი თვისა.

სამი ეკანსია დარჩენილია იმ ბავშვებისათვის, რომელთაც ამ ხანზედ მომეტებული წლოვანობა აქეთ. მათ წილი ერგებათ გამოცდის შემდეგ, რომელთაც უნდა ამოაჩინოს, ვინ არიან მათგანი იმდენათ მომზადებულნი, რომ შკოლის უფროს განყოფილებებში შეეძლოთ სწავლა და თავის დროზედ კურსის შესრულება. ეს წლოვანი ბავშვები, რომელთ მიღება საზოგადოების ხარჯზედ ითხოვეს მათმა ნათესავებმა, უნდა მოყვანილ იქმნენ შკოლაში უთუოთ ათ თებერვლამდის.

3. ხუთი ადგილი, დანიშნული ნახევარ პანსიონერებისათვის, რომელნიც ვალდებულნი არიან შემოიტანონ თავის შესანახავად მარტო ნახევარ ფასი—თითქმანი წელიწადში—ამ ქაშათ სრულიად დაჭერილი არიან წილის-ყრითა.

4. იმ თხუთმეტი ადგილიდან. რომელნიც საზოგადოებამ დანიშნა სრული პანსიონერებისათვის მათი ხარჯით და რომელთათვის გაამწეა შემოსატან ფულათ ოცი თუქანი წელიწადში, ამ ქაშათ დაჭერილია მხოლოდ ათი, და ხუთი კი ჯერ ისევ თავისუფალია მსურველთათვის.

„ჰაერ ოსტატი“

ბამეღია ოთხ-მოქმედებად, თხზულება მ. ჯორჯაძისა

ჩვენ ნაცნობ მდინარესთან. აქ დაღმართი თავდება და აღმართი იწყობა. ამ ადგილას პატარა გამოიღო მინდორზე მოფენილია პიატიგორელების ბატალიონის ბანაკი კლდის. ძირში სამი წისკილი და ბალები შეადგენენ აქაურს შენობებსა.

ბავემართენით აღმართს. როგორც იყო ავიარეთ ეს უკანასკნელი აღმართიც. ჩემი წვალევა დამაფიწყდა, როცა დავინახე: როგორ ორი მჭლე ხარი წვალეებით ათრევდნენ თვით დატვირთულ მარხილს ზამთარს ზაფხულს აქ მარხილით სკოდნიათ სიარული. შეველით არდანუჯში. მალალ კლდეზე ძველი ციხის ნაშთი, ძველი ეკლესია, ქვით-კირის ძველივე კედელი, რომელიც არტყია ამ პატარა ქალაქს; გარშემო მალალი ძაფრი კლდეები და გარშემო გამოქჩალებული მთები, არდანუჯს აძლევენ რაღაც ფანტასტიკურს შეხედულებას.

დადგა დრო მოსვენებისა და გამოთხობისა. სანამ მომსმას სხვა,—„წალი“, იყავ ბედნიერადა და მშვიდობით, ჩემო მკითხველო.

ს, ბავრლო

არდანუჯი, 10 დეკემბერი.

1878 წლის ანგარიში
 რუსის გამოსახველ-შემნახველის ამხანაგობის
 მაშინჯული, შემოწმობილი რჩევისაგან, და დამტკიცებული საზოგადო ყრილობისაგან.
 1-ს იანვარს 1878 წელსა.

წილის ფული	მან.	კაპ.
სასარგებლოდ შემოტანილი ფული	833	65
სესხი	20	—
სათადარიკო თანხა	1060	—
ზოგება 1877 წლისა	1	52
	13	41
სულ	1928	58

მან.	კაპ.
ბასესხებული	1882 94
ქასაშიდ არის	45 64
სულ	1928 58

შემოსავალი

წილის ფული	მან.	კაპ.
სასარგებლოდ წინათ გასესხებული	934	20
ანუ ვადის დაცლაში	465	48 1/2
დაბრუნებული წასესხი ახალი ვადით, ანუ ვიდრე ვადის (დაცლაში)	5313	74
მიცემით	1418	10
სასარგებლოდ შემოტანილი ფული	2128	—
სათადარიკო თანხა	13	41 1/4
სხვა და სხვა	25	10
ჯარიმა	6	26 1/4
სულ	10304	30

მოსავალი

მან.	კაპ.
წილის ფული	1
ბასესხებული	7428 24
სარგებელი ვადაზედ წინათ შემოტანილი სესხისა	20 91
ზადახდა წასესხისა	493 10
სარგებელი წასესხისა	3 65
სასარგებლოდ შემოტანილი ფული	1988
სარგებელი სასარგებლოდ შემოტანილი ფული	82 83
სამართველოს ხარჯი	199 80
სხვა და სხვა ხარჯი	82 7
აღებ-მიცემისა	13 41
სულ	10318 01

1-ს იანვარს 1879 წელსა

მან.	კაპ.
წილის ფული	1766 85
სასარგებლოდ შემოტანილი ფული	945
წასესხი	1200
სათადარიკო თანხა	14 93 1/2
შინდა მოგება 1878 წლისა	107 58 3/4
სულ	4,034 37

მან.	კაპ.
ბასესხებული	3997 44
წაღდი ქასაშიდ	46 93
სულ	4,034 37

თავს მჯდომი თ. ნ. დინამიძე
 ბიორგი მამაცოვი.
 აზნ. ივანე ძლიძვე.
 ზოგია ძველ-აზვილი.
 დავით მამესწარა შვილი
 ბლახა ბეჟანოვი

წევრნი მართველნი
 აზნ. მიხ. ძლიძვე
 ს. მღებრიშვილი
 ტეტო ბუზიაშვილი.

რუსის ჩაის შაქრითაგან
 ახლად მიღებულია
რუსის ჩაი 10,000 გირ-
 ვანქა.

შასი გირვანქა ჩაისა 1 მან. და 20 კაპეიკადამ 8 მანეთამდინ. მე მივიღე ჩემი მუშტრებისაგან ჟუჟუნის ჩაისთვის ბევრი ძაღლობა წერილით. იპედი მაქვს, რომ მომავალი ჩემი მუშტრები კიდევ უფრო კმაყოფილი დარჩებიან.
 შეიძლება გირვანქობით ყიდვა და ნარ-
 დათაც. მალაზია კისრულობს თავის
 ხარჯით გაგზავნოს ფოჩტითა.
 ადრესნი მალაზიისა: მიხაილოვის
 ხიდი, მარზოვის სახლი, „პეკაზის“
 რედაქციის ქვემოთ.
 შაქარი ა. კოლოსუხინი.
 (5-2)

უფ. გიგოზ ჩარკვიანის წიგნის მა-
 ლაზიაში
 იყი: ევა ყოველნაირი ახალი მარ-
 თული წიგნები.
 მალაზია იმყოფება ბაღის ზემოდამ,
 მაშვეთის ეკლესიის ქვევით ლუქნებში.
 მარემე პირებს შეუძლიანთ ამ ადრესით
 დაიბარონ წიგნები: ВЪ ТИФЛИСЬ. ВЪ
 книжный магазинъ г. Чарквіани.

ლექსები
„სიყვარული“
 შედგენილი ანთ. ჯუღელისაგან გა-
 მოვიდა და იყიდება თფილისში ჩარკვი-
 ანის, მართანოვის, ბრიკტროვის და სხვა
 წიგნის მალაზიებში და „ივერიის“ რე-
 დაქციაში. სამეგრელოში დ. სუჯუნას,
 ბ. თოფურბია ლუქანში და აბაშის
 სტანციაზე პ. მელიქოვის ლუქანში, ზე-
 სტაფანს ჩუბინიძის და ქოსტავას ლუქანში.
 უასი ორი შაქრი. მ. ს. ცხვრეშვილის
 ვინც იყიდის ერთად, მას თითო ეგზემ-
 პლარი დაეთმობა რვა კობ. მეტს ვინც
 იყიდის იმას შეიღ კოპეიკათ.

რ. ბ. შ. ა.	დ. ი. ა.	ს. ლ. ა.	II კ.	III კ.	ტელეგრაფი	მან. კაპ.	გაზანდა	მან. კაპ.	თფილისის სამკურნალო.			
თფილისი	9 21	5 18	3 კაპ.	მ. კაპ.	მ. ცი სიტყვა თფილისიდან:		თფილისი, 1 თებერვ.		პოვენს მაღანზე, წინამძღვროვის სახლებში.			
მცხეთა	10 11	6 27	68	38	ქაქელიის აქთა მხრის ყველა ქალაქებში.	50	შქე. თეთ. ბანჯცხა, ფთ.	1 70	აგათყოფებს მიიღვენ ყოველს დღე დილის 9 საათიდან 1-მდინ.			
ზორი	11 58	9 43	2 40	1 33	როსტოვს, მდგასს, მოსკოვს	2	მერი ფუთი	1 25	მ. რ. შაბათს: მერმიშვილი და ბა- რ. ლევიჩი — შინაგ. აგათ., მიუჩა- რინც — საჯარო ექიმი და საშვი- ლოს რეპრაციები.			
ხაშური	1 29	11 57	3 92	2 18	პეტერბურსს, მარზაფას.	2	ბაზა პოვენიისა, ფთ.	7 50	საშაბათს: მერმიშვილი — ში- ნაგ. პ. ბ. ხუტოვი — საბებო და ბაგ- შვის, პეტროვი — თვალის.			
სურამი	1 44		4 42	2 46	მოსკოვში, შვეიცარიაში.	3	ბაპენტალი ბ. შაბა ფუთი.	9 60	მ. თ. შაბათი: მერმიშვილი ში- ნაგანი.			
შვილი	5 49		5 81	3 23	იტალიაში და სფრანგეთში.	3 50	მატყელი თუშური ფუთი	6 50	საშაბათს: მერმიშვილი — ში- ნაგ. პ. ბ. ხუტოვი — საბებო და ბაგ- შვის, პეტროვი — თვალის.			
რიონი	6 57		6 75	3 75	ინგლისში.	3 75	მარაქამისა ფუთი	4 40	მ. თ. შაბათი: მერმიშვილი ში- ნაგანი.			
სამტრედია	7 51		7 73	4 29	ზოგბა		აბრეშუმი ნუხური სტ.	2 10	მ. თ. შაბათი: მერმიშვილი ში- ნაგანი.			
ახალ-სენაკი	8 43		8 57	4 76	ა) თფილისიდან: სამზღვარ გა- რეთ, შუთაისს, რუსეთს — ყოველ დღე კვირას გარდა. შუგდ. ორშ. და ხუთშ. მ. შურ. — პარასკ. და ორშ. პა- ხეთს — სამშ. და შაბ. ბ) შუთაი- სიდან: თფილისისა და შოთის ქენ- ყოველ დღე, კვირას გარდა. მ. შურ- გეთს — ორშ. და პარასკ.		მარაქამისა ფუთი	4 40	მონის სანთელი ფუთი	7 60	სტეფარინის სანთელი ფთ.	12 80
შოთი	9 50		9 75	5 42	წიგნის გაგზავნა რუსეთში და სამზღვარ გარეთ:		მარაქამისა ფუთი	4 40	სტეფარინის სანთელი ფთ.	1 8		
ფოთი	9 3				ლა წიგნის	4	აბრეშუმი ნუხური სტ.	2 10	სტეფარინის სანთელი ფთ.	1 8		
ახალ-სენაკი	10 14		1 18	6	და ბ. ძლილის (ი. ში მისხალი)	8	მარაქამისა ფუთი	4 40	სტეფარინის სანთელი ფთ.	1 8		
სამტრედია	11 5		2 6	1 14			აბრეშუმი ნუხური სტ.	2 10	სტეფარინის სანთელი ფთ.	1 8		
რიონი	12 13		3	1 69			მარაქამისა ფუთი	4 40	სტეფარინის სანთელი ფთ.	1 8		
შვილი	1 18	ლაბე	3 98	2 21			აბრეშუმი ნუხური სტ.	2 10	სტეფარინის სანთელი ფთ.	1 8		
სურამი	5 12	1 10	5 33	2 96			მარაქამისა ფუთი	4 40	სტეფარინის სანთელი ფთ.	1 8		
ხაშური	5 39	1 37	5 84	3 24			აბრეშუმი ნუხური სტ.	2 10	სტეფარინის სანთელი ფთ.	1 8		
ზორი	7 5	4 87	36 4 9				მარაქამისა ფუთი	4 40	სტეფარინის სანთელი ფთ.	1 8		
მცხეთა	8 50	6 59	9 8 5 4				აბრეშუმი ნუხური სტ.	2 10	სტეფარინის სანთელი ფთ.	1 8		
თფილისი	9 31	7 56	9 75 5 42				მარაქამისა ფუთი	4 40	სტეფარინის სანთელი ფთ.	1 8		